

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Інститут суспільства

Кафедра філософії

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

“ПОГОДЖЕНО”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

Вченою радою
Інституту суспільства

протокол № __ від _____ 2013 р.

Учений секретар _____

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

“РЕЛІГІЄЗНАВСТВО”

для студентів денної форми навчання
всіх напрямів підготовки

(освітньо-кваліфікаційний рівень “бакалавр”)

за вимогами кредитно-модульної системи

“УХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри філософії
протокол № __ від _____ 2013 р.
завідувач кафедри _____ О.С. Александрова

Київ – 2013

УДК 2-12 (073)

ББК

Релігієзнавство: Робоча навчальна програма для всіх напрямів підготовки / Укладачі: Александрова О.С., Стадник М. М. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 40 с.

Укладачі:

Александрова Олена Станіславівна - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Стадник Микола Миколайович — доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка;

Рецензенти:

Халамендик Вікторія Борисівна — доктор філософських наук, професор кафедри політології, соціології та соціальної роботи Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Титаренко Віта Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча навчальна програма з дисципліни “Релігієзнавство” містить пояснювальну записку, опис предмету навчального курсу, тематичний план, програмний матеріал до вивчення курсу, плани та рекомендовану літературу до семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, орієнтований перелік тематики ІНДЗ студентів, методичне забезпечення, опис системи поточного та підсумкового контролю знань, перелік питань для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

Для студентів денної форми навчання Інституту суспільства та Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, що навчаються за всіма напрямами підготовки.

© Александрова О.С., Стадник М.М., 2013

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013

ЗМІСТ

	Зміст	4
I	Пояснювальна записка	5
II	Структура програми навчальної дисципліни	7
	Опис предмета навчальної дисципліни	7
	Тематичний план навчальної дисципліни	8
	Програма:	9
	Модуль I	9
	Модуль II	11
III	Навчально-методична карта дисципліни “Релігієзнавство”	14
IV	Теми семінарських занять	15
V	Самостійна робота студентів	20
	Завдання для самостійного опрацювання	20
	Карта самостійної роботи	23
VI	Індивідуальна навчально-дослідна робота	24
	Орієнтований перелік тем до написання ІНДЗ	24
	Методичні рекомендації та вимоги до виконання ІНДЗ	29
	Критерії оцінювання ІНДЗ	31
	Шкала оцінювання ІНДЗ	31
VII	Система поточного та підсумкового контролю знань	32
	Розрахунок рейтингових балів	32
VIII	Критерії оцінок знань студентів	33
IX	Методичне забезпечення курсу	33
X	Перелік питань для самоконтролю	34
XI	Список рекомендованої літератури	38
	Основна	38
	Додаткова	38

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Релігієзнавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра всіх напрямів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія виникнення та розвитку релігії.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, історія, етика, естетика, мистецтвознавство, культурологія, історія української та зарубіжної культури, психологія, педагогіка, соціологія, політологія. Також релігієзнавчі дисципліни: філософія релігії (філософська антропологія, герменевтика, феноменологія), етнологія релігії, історія релігії, географія релігії, культурологія релігії, психологія релігії, компаративне релігієзнавство, біблієзнавство тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Вступ до релігієзнавства. Основні етапи розвитку релігії та релігієзнавства.
2. Світові релігії. Релігія в контексті історії та культури українського народу. Релігія і сучасність.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Релігієзнавство» є формування у студентів системи знань про релігійні феномени, закони та механізми виникнення і функціонування релігії, її основні типи і форми. Велика увага приділяється еволюції та сьогоденню світових релігій, особливо християнства – їх віровчення, писемної традиції, системи культу та організаційної структури. Розглядається роль та місце різних релігійних традицій у світі і в Україні на сучасному етапі. Аналізуються також конкретні форми взаємодії релігійно-церковного комплексу з культурою, мораллю, правом, політикою, що історично склалися в рамках різних культурно-конфесійних традицій. Визначається сутність свободи совісті та віросповідання.

1.2. Основними завданнями вибіркової дисципліни «Релігієзнавство» є вивчення структури, понятійного апарату, основних етапів розвитку релігії та релігієзнавства; засвоєння імен засновників релігійних систем, відомих богословів, релігієзнавців, основного змісту священних текстів; набуття вміння застосовувати здобуті знання для аналізу різноманітних суспільних явищ та в ситуаціях світоглядного вибору.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: сутність і специфіку релігії як духовного, культурного, соціального феномену, особливості суспільного функціонування інституціональних форм релігії, історії та сучасного стану основних релігійних напрямів та течій світу.

вміти: самостійно аналізувати релігійні явища і процеси, застосовувати результати цього аналізу у навчальній, науково-дослідній та практичній роботі.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **72 години** / **2** кредити ECTS. Курс розрахований на 9 навчальних тижнів – по 4 години аудиторних занять щотижня, з них:

- Лекції – **16 год.**
- Семінарські заняття – **12 год.**
- Індивідуальна робота – **4 год.**
- Модульний контроль – **4 год.**
- Самостійна робота – **36 год.**

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“РЕЛІГІЄЗНАВСТВО”

ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Релігієзнавство

Курс: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 2 кредити для всіх спеціальностей Змістові модулі: 2	всі напрями підготовки освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	За вільним вибором Рік підготовки: 2 Семестр: 3
Види занять: 1: аудиторна робота 2: індивідуальні заняття (консультації) 3: самостійна робота 4: індивідуальне навчально-дослідне завдання		Загальна кількість годин: 72 год. Аудиторні заняття – 36 год. З них: Лекції – 16 год. Семінарські заняття – 12 год. Індивідуальна робота – 4 год. Модульний контроль – 4 год. Самостійна робота – 36 год. Вид підсумкового контролю ПМК
Зміст навчального матеріалу структурований по 2-х змістових модулях Модуль 1 Модуль 2		Вид контролю: залік, оцінка за шкалою ECTS та в національній системі оцінювання

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва модулю та теми занять	Денна форма навчання						
		Кількість годин						
		Р	А	Л	СЗ	ІР	СР	ПК
І півріччя								
I.	ВСТУП ДО РЕЛІГІЄЗНАВСТВА. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА							
	Тема 1. Релігієзнавство як наука. Зміст і структура феномену релігії.	12	6	4	2		6	
	Тема 2. Історичний розвиток релігієзнавства.	1	1	1				
	Тема 3. Генезис релігії, її ранніх форм.	9	3	1	2		6	
	Тема 4. Етнічні та регіональні релігії.	14	8	2	2	2	6	2
	<i>Разом</i>	36	18	8	6	2	18	2
II.	СВІТОВІ РЕЛІГІЇ. РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. РЕЛІГІЯ І СУЧАСНІСТЬ							
	Тема 5. Світові релігії. Буддизм. Християнство. Біблія як священна книга. Іслам.	22	10	4	6		12	
	Тема 6. Релігійна свідомість і проблеми сучасної науки, економіки, політики, освіти, культури, мистецтва, права та моралі.	1	1	1				
	Тема 7. Історія і сучасний стан релігійних вірувань та конфесій в Україні.	3	3	1		2		
	Тема 8. Релігія в сучасному світі. Релігійна багатоманітність та її перспективи.	1	1	1				
	Тема 9. Конституційно-правові основи забезпечення свободи совісті в Україні.	9	3	1			6	2
	<i>Разом</i>	36	18	8	6	2	18	2
Разом: 72		72	36	16	12	4	36	4

ПРОГРАМА

Модуль I

ВСТУП ДО РЕЛІГІЄЗНАВСТВА.

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

Тема 1. Релігієзнавство як наука. Зміст і структура феномену релігії – 4 год.

Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Предмет релігієзнавства. Структура релігієзнавства: філософія релігії, історія релігії, соціологія релігії, психологія релігії, феноменологія релігії та географія релігії. Основні категорії релігієзнавства. Методи дослідження та методологічні принципи релігієзнавства.

Наукове і богословське дослідження релігійних явищ: співставлення предмету, методології та структури. Принципи релігієзнавчих досліджень. Особливості історичного, філософського, соціологічного, психологічного, феноменологічного аналізу релігії. Засади визначення релігії, напряму її інтерпретації.

Визначення релігії. Релігія як відношення до сакрального: релігійний досвід, релігійні почуття, релігійна віра. Релігійні уявлення, догми та доктрини. Форми релігійних уявлень та вірувань. Релігійний культ: ритуал, обряд, таїнство. Релігія як відношення між людьми: релігійна спільнота. Інституціоналізація релігії. Соціалізація особи в рамках релігійного інституту. Типи релігійних організацій, їх походження і еволюція. Функції релігії. Принципи класифікації та систематизації релігійних феноменів.

Тема 2. Історичний розвиток релігієзнавства – 1 год.

Релігієзнавство як специфічна сфера гуманітарного знання. Психологічні фактори і гносеологічні предтечі виникнення релігієзнавства як галузі наукового пізнання. Зародки науки про релігію. Вчення про релігію епохи Середніх віків і Нового Часу. Дисциплінарні вияви релігієзнавства. Релігієзнавча думка в Україні.

Академічне і богословське релігієзнавство. Релігієзнавство і теологія. Філософські джерела формування релігійної свідомості, діяльності, відносин: метафізика, онтологія, епістемологія, праксеологія, антропологія релігії.

Тема 3. Генезис релігії, її ранніх форм – 1 год.

Теорії походження релігій: богословські та науково-раціоналістичні підходи. Єдність і багатоманіття джерел релігії. Умови формування і чинники первісних релігійних вірувань. Співвідношення гносеологічних і соціальних передумов у виникненні первісних вірувань.

Основні форми первісних вірувань. Ранні вірування та їх еволюція: магія, фетишизм, анімізм. Освячення роду та етносу в різних формах релігійних вірувань: тотемізм, культ предків. Родоплемінні культури. Родоплемінні вірування предків давніх українців.

Тема 4. Етнічні та регіональні релігії – 2 год.

Характерні риси і типи національних та національно-державних релігій. Розмаїття уявлень релігійних уявлень: полідемонізм, політеїзм, монотеїзм. Національні та національно-державні релігії Стародавнього Світу. Умови і причини виникнення етнічних релігій. Характерні особливості етнічних релігій. Порівняльний аналіз народних і національних релігій. Вплив язичництва на формування та самоідентифікацію українців. Етнічна релігія давніх українців. Національні та національно-державні релігії сучасності: типологічні ознаки.

Етнічні релігії Америки та Африки. Національні релігії Індії: індуїзм, джайнізм, сикхізм. Національні релігії Китаю: даосизм, конфуціанство. Синто – японська національна релігійна система. Іудаїзм – національна релігія євреїв. Особливості віровчення і культу іудаїзму.

Модуль II

СВІТОВІ РЕЛІГІЇ. РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. РЕЛІГІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Тема 5. Світові релігії. Буддизм.

Християнство. Біблія як священна книга. Іслам – 4 год.

Типологічні особливості світових релігій. Буддизм як світова релігія. Виникнення та поширення буддизму. Зміст буддистського релігійно-філософського вчення. Етика буддизму. Основні напрями в буддизмі, їх особливості. Поширення буддизму у сучасному світі.

Епоха виникнення християнства, його релігійні, філософські та етичні джерела. Біблія як священна книга іудаїзму і християнства. Християнська догматика. Символ віри. Християнський культ. Особливості церковної організації. Церква та держава: історичні моделі взаємодії. Основні конфесії у християнстві.

Православна догматика, східний обряд. Вселенське Православ'я: автокефальні та автономні церкви. Православна церква та держава: принцип «симфонії» та практика цезаропапізму.

Особливості віровчення, культу та церковної організації католицизму. Католицькі чернечі ордени. Католицизм в історії: папство як чинник політичного життя Європи. Контрреформація: роль Тридентського собору. Католицизм після Пія IX (кін. 19-20ст.): соціальна активність церкви. Сучасний католицизм після II Ватиканського собору. Понтифікат Іоана-Павла II. Енцикліка «Сотий рік» і подальший розвиток соціально-етичної доктрини католицизму.

Реформація: засади протестантської релігійності та церковності. Біблія в протестантизмі. Ранній та пізній протестантизм: особливості вчення, організації, культу. Основні протестантські деномінації. Модернізм та фундаменталізм у сучасному протестантизмі. «Протестантський дух та етика капіталізму»: соціальні, економічні та духовно-культурні виміри.

Іслам як світова релігія: виникнення та поширення. «П'ять стовпів» ісламу, інші особливості віровчення та культу. Основні течії в ісламі та їх особливості. Коран, Сунна та шаріат у житті мусульман. Іслам в історії України. «Ісламський чинник» та його роль у сучасному світі. Сучасна географія ісламу.

Тема 6. Релігійна свідомість і проблеми сучасної науки, економіки, політики, освіти, культури, мистецтва, права та моралі – 1 год.

Розвиток форм нормативної регуляції в лоні релігійних традицій. Релігія і звичай, релігія і мораль. Вчення про гріх, його онтологічний та моральний вимір. Етика Декалогу та Нагірної проповіді в Біблії. Релігійна свідомість. Релігія і право. Закон: теологічний та юридичний зміст. Біблійне, талмудичне, коранічне право. Християнське канонічне та церковне право. Релігія і моральність, релігія та законослухняність. Релігійна етика господарювання та підприємництва: особливості конфесійних моделей в лоні східних та західних релігійних традицій. Принципи сакралізації влади. Церква і держава. Релігійні реформи та політичні перетворення. Релігія і війна. Релігійний фундаменталізм та клерикалізм. Принцип теократії. «Громадянська релігія». Світська держава, її політика щодо релігії та церкви. Правові засади державно-церковні відносини, свобода совісті та свобода віровизнання, їх філософсько-антропологічне осмислення та політико-правове забезпечення в Україні та в світі. Релігійна та релігієзнавча освіта в Україні.

Тема 7. Історія і сучасний стан релігійних вірувань та конфесій в Україні – 1 год.

Релігійні вияви національного буття українців. Українські народні вірування і повір'я. Українське язичництво. Християнізація України-Русі. Середньовічне християнство в Україні. Берестейська унія. Могилянська доба українського Православ'я. Роль Християнства в розвитку української культури. Релігійне життя України часів колоніальної неволі. Поява і поширення протестантизму.

Релігія в житті національних меншин. Іудаїзм в Україні. Україна і хасидизм. Релігійно-церковне життя доби тоталітаризму. Секулярні тенденції і формування нових форм релігійності. Конфесійна структура та географія релігій в Україні. Мережа релігійних об'єднань в Україні та характеристики їх діяльності. Світоглядний та конфесійний плюралізм. Етноконфесійна ситуація в Україні та міжцерковні та внутрішньоконфесійні відносини. Вплив геополітичного становища України та системи міждержавних відносин.

Тема 8. Релігія в сучасному світі.

Релігійна багатоманітність та її перспективи – 1 год.

Географія релігій та тенденції їх поширення. Кризові явища в сучасному релігійному житті: криза традиційної релігійності та церковності. Виникнення нових релігійних традицій як закономірність історико-релігійного процесу. Еволюція вчення, культової та позакультової діяльності традиційних конфесій: взаємодія модернізму та фундаменталізму. Глобальні проблеми сучасності в їх богословському та релігійно-етичному осмисленні. Екуменізм як вияв універсалістських тенденцій та пуризм як потяг до збереження культурно-релігійної ідентичності.

Тема 9. Конституційно-правові основи

забезпечення свободи совісті в Україні – 1 год.

Зміст та практичне здійснення державного регулювання релігійного життя за умов комуністичного режиму. Подолання в умовах становлення Української державності негативних наслідків порушень прав громадян на свободу совісті. Демократизація відносин між церквою та державою в суверенній Україні. Законодавство України про свободу совісті. Тенденції державно-церковних відносин. Джерела вільнодумства. Поширення нових релігійних течій в Україні. Прогнози у сфері релігійного життя.

III НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА

дисципліни “Релігієзнавство”

Разом: 72 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., самостійна робота – 36 год., модульний контроль – 4 год.

Модуль	Змістовий модуль I							Змістовий модуль II						
Назва модуля	Вступ до релігієзнавства. Основні етапи розвитку релігії та релігієзнавства							Світові релігії. Релігія в контексті історії та культури українського народу. Релігія і сучасність						
К-сть балів за модуль	77							77+ІНДЗ						
Лекції	1	2		3		4		5		6		7	8	
Теми лекцій	Тема 1. Релігієзнавство як наука.	Тема 1. Зміст і структура феномену релігії.		Тема 2. Історичний розвиток релігієзнавства. Тема 3. Генезис релігії, її ранніх форм.		Тема 4. Етнічні та регіональні релігії.		Тема 5. Світові релігії. Буддизм. Християнство		Тема 5. Біблія як священна книга. Іслам.		Тема 6. Релігійна свідомість. Тема 7. Історія релігійних вірувань та конфесій в Україні.	Тема 8. Релігія в сучасному світі. Тема 9. Конституційно-правові основи забезпечення свободи совісті в Україні.	
Бали за відвідування лекцій	1	1		1		1		1		1		1	1	
Теми семінарських занять (СЗ)			Тема 1. Сутність релігійного феномену.		Тема 2. Ранні форми релігійних вірувань. Родоплемінні релігії.		Тема 3. Іудаїзм як національна релігія.		Тема 4. Християнство як світова релігія.		Тема 5. Біблія як священний текст юдаїзму та християнства.			Тема 6. Іслам як світова релігія: основи віровчення та культури.
Бали за відвідування СЗ/робота на СЗ			1+10=11		1+10=11		1+10=11		1+10=11		1+10=11			1+10=11
Самостійна робота			СР № 1 5 балів		СР № 2 5 балів		СР № 3 5 балів		СР № 4 5 балів		СР № 5 5 балів			СР № 6 5 балів
ІНДЗ	30 балів													
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота I 25 балів							Модульна контрольна робота II 25 балів						
Підсумковий контроль	Залік (ІМК)													

IV. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема заняття. Сутність релігійного феномену – 2 год.

1. Проблема сутності та визначення феномену релігії.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розділ II, тема V, п. 2.
 - 2) Угринович Д.М. Введение в религиоведение. – М., 1985, гл. 1, п. 2.
 - 3) Підручна таблиця «визначення релігії у світовій релігієзнавчій думці».
2. Специфіка релігії. Дуалізм природного і надприродного – основна ознака релігійного світобачення. Діалектика священного і профанного в релігії.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розділ II, тема VI, п. 1.
- 2) Элиаде, Мирча. Священное и мирское. – М., 1994.
- 3) Элиаде, Мирча. Трактат по истории религии. Т. I. – СПб., 1999. Гл.1: «Предварительные замечания : структура и морфология сакрального».
- 4) Armstrong K. A History of God. Ballantine Books. N. Y.1993 (уявлення про Бога в різних релігіях)
- 5) Kohn, Eugene. Religion and Humanity. Reconstrucrion Press. N.Y., 1953. (гл. II, III - історія ідеї Бога).
Що говорять про це священні писання різних релігій:
- 6) Всемирное писание. Сравнительная антология священных текстов. – М., 2001(гл. 1,2).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема заняття. Ранні форми релігійних вірувань. Родоплемінні релігії – 2 год.

1. Первісні форми релігійних вірувань та родо-племінні культури.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розд.ІІІ, т. ХІ.
- 2) Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. – М., 1930.
- 3) Тайлор Э.Б. Первобытная культура. – М., 1989.
- 4) Токарев С.А. Ранние формы религии. – М., 1990.

2. Шаманізм як синтетична форма первісної релігії.

Література:

- 1) Алексеев Н.А. Шаманизм у тюркоязычных народов Сибири. Новосибирск, 1984.
- 2) Ионова Ю.В. Шаманство в Корее (XIX – начало XX в.) // Символика культов и ритуалов народов зарубежной Азии. – М., 1980. – С. 4–35.
- 3) Смоляк А.В. Шаман: личность, мировоззрение, функции. – М., 1991.
- 4) Элиаде М. Шаманизм: архаические техники экстаза. – К., 1998.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема заняття. Іудаїзм як національна релігія – 2 год.

1. Релігії Стародавнього Сходу (давньоєгипетська, давньовавильонська, давньофінікійська); духовний та історико-культурний контекст виникнення іудаїзму.
2. Старозавітне іудейство, його еволюція. Релігія Тори. Етичний монотеїзм пророків. Іудейство післяполонної доби. Талмудичний іудаїзм.
3. Течії та секти в іудаїзмі. Хасидизм, його різновиди. Ортодоксальний, консервативний, реформований іудаїзм. Месіаністичні грипи в іудаїзмі.
4. Основи іудаїстської релігійності та культової практики.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000. Розд. III, тема XII, п.5.
- 2) Васильев Л. История религий Востока. – М., 1983, 1988.
- 3) Пилкингтон С.М. Иудаизм. Грандиозный мир. – М., 2000.
- 4) Тэлушкин, раби Йосеф. Еврейский мир: Важнейшие знания о еврейском народе, его истории и религии. – Иерусалим-Москва, 1992.
- 5) Шифер М.П. Живые религии. – М., 1997, гл. 8.
- 6) Шифман И.Ш. Ветхий Завет и его мир. – М., 1987.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема заняття. Християнство як світова релігія – 2 год.

1. Передумови та обставини виникнення християнства.
2. Головні принципи догматики, культу та організації в християнстві.
3. Основні напрями християнства: їх особливості. Поширення християнських течій у світі.
4. Християнство в контексті сучасності.

Література:

Основний підручник:

- 1) Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999.
- 2) Аверинцев С., Левада Ю. Христианство. В кн.: Философская энциклопедия, т. 5, М, 1970.
- 3) Географія релігій. – К., 1998. Розд. 2.13; розд. 4.
- 4) Донини А. У истоков христианства. – М., 1989.
- 5) Оргиш В. Истоки христианства. – М., 1991.
- 6) Поснов М. История христианской Церкви. – К., 1991.
- 7) Тальберг Н. История христианской Церкви. – М., 1994.

- 8) Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000. Розд. III, тема XIII, п. 3; тема XIV, пп. 2-4; тема XXVII.
- 9) Мень А. История религии. Т. 7: Сын человеческий. – М., 1992.
- 10) Ренан Э. Жизнь Иисуса. Апостолы. – М., 1991.
- 11) Хроника христианства. – М., Терра, 1999.
- 12) Янг Д. Христианство. Грандиозный мир. – М., 1998.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема заняття. Біблія як священний текст юдаїзму та християнства – 2 год.

1. Набуття «вищого знання» – Одкровення – як смисловий центр священних текстів у різних релігіях.

Література:

- 1) Мечковская Н.Б. Язык и религия. – М, 1998. Розд. IV, пп. 47-53.
2. Особливості унормування Священних Писань в рамках релігійної традиції на прикладі Біблії. Біблійний канон.

Література:

- 1) Андреев И.Д. Канон библейский // Новый энциклопедический словарь (изд. Брокгауз и Ефрон), т. 20.
- 2) Богдешский В.И. Канон новозаветный // Православная Богословская Энциклопедия, т. 8.
- 3) Головащенко С. І. Біблієзнавство. Вступний курс. – К.: Либідь, 2001. Розд. 1, 2; додатки 1-5.
- 4) Каменецкий А.С. Канон библейский // Еврейская Энциклопедия (ред. Л. Кацнельсона, Л. Гунсбурга), т. 9.
- 5) Мечковская Н.Б. Язык и религия. – М, 1998. Розд. IV, пп. 54-58.
- 6) Юнгеров П.А. Канон ветхозаветный // Православная Богословская Энциклопедия (ред. А. Лопухина, Н. Глубоковского), т. 8.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема заняття. Іслам як світова релігія: основи віровчення та культу – 2 год.

1. Особа Мухаммада та походження ісламу.
2. Коран як священна книга мусульман.
3. Бог, світ, людина в ісламі.
4. Основні течії в ісламі та їх особливості.

Література:

- 1) Абу Аля Ал-Маудуді. Спосіб життя в Ісламі. Львів, 1995.
- 2) Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000. Розд. III, тема XIII, п.4.
- 3) Ибн-Аль-Араби. Мекканские откровения. – СПб., 1995.
- 4) Массэ А. Ислам. Исторические очерки. – М., 1961.
- 5) Панова В. Жизнь Муххамеда. – М., 1991.
- 6) Ракуйя Максуд. Ислам. Грандиозный мир. – М., 1998.
- 7) Сюзан Ханис. Что должен знать каждый об исламе и мусульманах. – К., 1998.
- 8) Шейх Ахмед Тамим. Истинный путь (основные сведения по исламу). – К.
- 9) Шифер М.П. Живые религии. – М., 1997, гл. 10.

V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

та обговорення в аудиторії – 36 годин:

Модуль I.

Завдання № 1. Структура та функції релігійного комплексу – 6 год.

1. Структура релігійного комплексу.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розділ II, тема V, п. 2.
 - 2) Основы религиоведения (под ред. И. Яблокова). – М., 1994. Гл. III.
2. Феномен релігійної віри.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розділ IV, тема XV, п. 3
- 2) Угринович Д.М. Психология религии. – М., 1986, гл. III.
Що говорять про це священні писання різних релігій:
- 3) Всемирное писание. Сравнительная антология священных текстов. – М., 2001 (гл. 14).

Завдання № 2. Культурні дії (ритуали), основні їх форми та функції.

Жертвоприношення – 6 год.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розділ II, тема V, п. 2; тема VIII, п.п. 3,5
- 2) Токарев С. Ранние формы религии. – М., 1990. Гл. «Жертвоприношение». С. 589–601.
- 3) Угринович Д.М. Психология религии. – М., 1986, гл V.
- 4) Элиаде, Мирча. Трактат по истории религии. Тт. I-II. – СПб. 1999. Гл. 2-9.
Що говорять про це священні писання різних релігій:
- 5) Всемирное писание. Сравнительная антология священных текстов. – М., 2001 (гл. 16-17).

Завдання № 3. Національні релігії Азії – 6 год.

Розгляньте одну або дві релігійні традиції за власним вибором з урахуванням інтересів аудиторії: бон, сінто, даосизм, конфуціанство, іудаїзм, джайнізм, сикхізм, зороастризм (парсизм).

Література:

- 1) Гусева Н.Р. Индуизм. История формирования. Культовая практика. – М., 1977.
- 2) Каниткар В.П., Коул У. Оуэн. Индуизм. – М., 1999.
- 3) Накорчевский А.А. Синто. – СПб., 2000.
- 4) Торчинов Е.А. Джайнизм. – М., 1969.
- 5) Торчинов Е.А. Религии мира. Опыт запредельного. Трансперсональные состояния и психотехника. – СПб., 1998.
- 6) Фишер М.П. Живые религии. – М., 1997. Гл. 3, 4, 6, 7.

Модуль II.

Завдання № 4. Світові релігії. Буддизм – 6 год.

1. Типові ознаки світових релігій.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000. Розд. III, тема XIII.
2. Релігійне та етичне вчення буддизму, його основні напрями.
 - Особа Будди та виникнення буддизму.
 - Основні ідеї та положення буддистського релігійно-етичного вчення.
 - Течії та школи в буддизмі. Поширення буддизму у світі.

Література:

- 1) Абаев А. Психологические аспекты буддизма. – Новосибирск: Наука, Сиб. отд., 1986.
- 2) Агаджанян А.С. Буддийский путь в XX веке: Религиозные ценности и современная история стран тхеравады. – М., 1993.
- 3) Буддизм в Японии. – М., 1993.

- 4) Буддийский взгляд на мир. – СПб., 1994.
- 5) Введение в буддизм. – СПб, 1999.
- 6) Волков С.В. Ранняя история буддизма в Корее. – М., 1985.
- 7) Далай-лама XIV (буддийский монах Тензин Гьяцо). Буддизм Тибета. – М.-Рига, 1991.
- 8) Дандарон Б.Д. Письма о буддийской этике. – СПб., 1997.
- 9) Ермакова М.Е. Мир китайского буддизма. – СПб., 1994.
- 10) Жуковская Н.Л. Ламаизм и ранние формы религии. – М., 1977.
- 11) Самека Е.С. История буддизма на Цейлоне (Сангха в древности и в средние века). – М., 1969.
- 12) Судзуки Д.Т. Лекции по дзен-буддизму. – М., 1990.
- 13) Эррикер К. Буддизм. Грандиозный мир. – М., 1998.

Завдання №5. Біблія як сакральний текст – її функціонування в системі юдейського та християнського богослужіння – 6 год.

Література:

- 1) Головащенко С. І. Біблієзнавство. Вступний курс. – К.: Либідь, 2001. Розд. 8.
- 2) Мечковская Н.Б. Язык и религия. – М, 1998. Розд. IV, пп. 72-74.

Завдання № 6. Нові релігійні рухи: ситуація у світі та в Україні – 6 год.

1. Природа НРР. Суспільні, культурні та духовні обставини виникнення.
2. НРР в Україні, основні течії.

Література:

- 1) Академічне релігієзнавство. – К., 2000. Розділ V, тема XXVIII, п. 2; тема VIII, п.п. 1-5.
- 2) Фишер, Мэри Пэт. Живые религии. (пер. с англ.). – М., 1997. (гл 12).
- 3) Баркер А. Новые религиозные движения. – СПб., 1997.
- 4) Дудар Н., Филипович Л. НРТ: український контекст. – К., 2000.
- 5) Історія релігій в Україні. – Т. 8. – Нові релігії України. – К., 2000.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва модулю та теми завдання	Вид роботи	Форма контролю	Бали	К-сть годин
I.	ВСТУП ДО РЕЛІГІЄЗНАВСТВА. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА				
	Завдання № 1. Структура та функції релігійного комплексу.	Колоквіум	Співбесіда	5	6
	Завдання № 2. Культурні дії (ритуали), основні їх форми та функції. Жертвоприношення.	Колоквіум	Співбесіда	5	6
	Завдання № 3. Національні релігії Азії.	Колоквіум	Співбесіда	5	6
	<i>Разом</i>			15	18
II.	СВІТОВІ РЕЛІГІЇ. РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. РЕЛІГІЯ І СУЧАСНІСТЬ				
	Завдання № 4. Світові релігії. Буддизм.	Колоквіум	Співбесіда	5	6
	Завдання № 5. Біблія як сакральний текст.	Колоквіум	Співбесіда	5	6
	Завдання № 6. Нові релігійні рухи: ситуація у світі та в Україні.	Колоквіум	Співбесіда	5	6
	<i>Разом</i>			15	18
	Разом			30	36

VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДО НАПИСАННЯ ІНДЗ

МОДУЛЬ I.

ВСТУП ДО РЕЛІГІЄЗНАВСТВА.

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

№ з/п	ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВСІХ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ: Гуманітарного інституту та Інституту суспільства
1	Об'єкт релігієзнавства як науки.
2	Специфіка релігійних символів.
3	Специфіка і змістовне наповнення окремих релігієзнавчих дисциплін.
4	Методологічні принципи феноменології релігії.
5	Предметне поле психології релігії.
6	Специфіка соціологічного осмислення релігії.
7	Атеїзм як духовний феномен.
8	Категорія «релігія» в понятійно-категоріальній системі релігієзнавства.
9	Герменевтичне осмислення поняття «релігія».
10	Межі і риси теології.
11	Метафізика релігії в контексті філософії релігії.
12	Проблема визначення релігії.
13	Обмеженість марксистського тлумачення сутності релігії.
14	Особливості релігійної віри.
15	Людиномірність релігії.
16	Взаємозв'язок складових релігійного комплексу.
17	Місце і роль культу в релігійній системі.
18	Проблема витоків релігії.
19	Внутрішня і зовнішня структура релігії.

20	Буття-з-Богом як глибинна праця душі.
21	Зародки науки про релігію.
22	Вчення про релігію епохи середніх віків і Нового часу.
23	Становлення релігієзнавства як галузі наукового знання.
24	Дисциплінарні вияви релігієзнавства.
25	Релігієзнавча думка України.
26	Основні різновиди вільнодумства: порівняльний аналіз.
27	Критичний аналіз марксистської релігієзнавчої концепції.
28	Порівняльний аналіз релігієзнавчих шкіл кінця XIX - початку XX століття.
29	Проблема суті і природи релігії в творчому здобутку одного з відомих релігієзнавців (вибрати самостійно).
30	Критерій виокремлення дисциплінарних утворень релігієзнавства.
31	Особливості розвитку релігієзнавчої думки в Україні.
32	Історична природа релігії.
33	Внутрішні джерела еволюції релігії.
34	Співвідношення об'єктивного і суб'єктивного в релігії.
35	Єдність і множинність історично-релігійного процесу.
36	Причини конфесійної диференціації релігії.
37	Особливості східної релігійної традиції.
38	Історія релігії України як закономірний процес.
39	Роль особи в історії релігії.
40	Проблема походження релігії в працях відомих вчених (за вибором).
41	Співвідношення гносеологічних і соціумних передумов у виникненні первісних вірувань.
42	Етапи розвитку первісних вірувань.
43	Характерні риси демоністичного типу віри.
44	Місце віри в надприродне в структурі релігійної свідомості.
45	Умови і причини виникнення етнічних релігій.

46	Характерні особливості етнічних релігій.
47	Порівняльний аналіз народних і національних релігій.
48	Роль індуїзму (сінто, конфуціанства, зороастризму) в розвитку індійського (японського, китайського, іранського) народу.
49	Вплив язичництва на формування та самоідентифікацію українців.
50	Особливості віровчення і культу іудаїзму.

МОДУЛЬ II.

СВІТОВІ РЕЛІГІЇ. РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. РЕЛІГІЯ І СУЧАСНІСТЬ

№ з/п	ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВСІХ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ: Гуманітарного інституту та Інституту суспільства
1	Порівняльний аналіз світових релігій.
2	Своєрідність буддизму як релігії.
3	Течії буддизму і їх відмінність.
4	Етапи становлення християнства як релігії.
5	Ісус Христос в контексті появи християнства як релігії.
6	Виникнення ісламу як виклик часу.
7	Біблія як священна книга і культурно-історична пам'ятка.
8	Біблія на українських теренах.
9	Християнське вчення про Святу Трійцю.
10	Догмати християнського віровчення.
11	Моральна доктрина християнства.
12	Конфесійні відмінності в святковому календарі християн.
13	Особливості коадаптації науки і релігії ХХ століття.
14	Позаконфесійність релігієзнавства як вияв принципу об'єктивності.

15	Загальнолюдське в змісті релігійної свідомості.
16	Значення принципу історизму в науковому пізнанні релігійних процесів в Україні.
17	Особливості прочитання християнської символіки.
18	Бізнес в світі моральних вимог Біблії.
19	Об'єктивність процесу взаємовпливу релігії та політики.
20	Ідея поєднання "Божого" та "кесаревого" в історії людства.
21	Головні моделі взаємодії державних та церковних чинників в сучасному світі.
22	Розвиток державно-церковних відносин в Україні ХХ століття.
23	Релігія і освіта. Релігієзнавча освіта в Україні.
24	Співвідношення релігії і культури.
25	Обновленські концепції культури сучасного богослов'я.
26	Специфіка релігійного мистецтва.
27	Символізм релігійного мистецтва.
28	Специфіка філософського і правового розуміння свободи буття релігії.
29	Свобода релігії і свобода віровизнань: спільне й відмінне.
30	Толерантність як принцип міжконфесійних відносин.
31	Природа релігійної моралі.
32	Релігійний мораль як специфічний феномен.
33	Проблема безсмертя в різних конфесійних витлумаченнях.
34	Десять заповідей і Заповіді блаженства як основа християнської моралі.
35	Особливості моральних концепцій різних конфесій (за вибором).
36	Особливості вірувань і обрядодіянь давніх жителів українських теренів.
37	Світоглядні засади етнічної релігії українців.
38	Шляхи поширення християнства в Україні-Русі.
39	Роль християнства в розвитку культури українського народу.
40	Особливості Українського Православ'я.

41	Уроки Берестейської унії.
42	Міжконфесійні відносини в Україні і шляхи їх толерантизації.
43	Особливості та проблеми релігійного життя нинішньої України.
44	Основні тенденції у змінах чисельності і характері розміщення послідовників найпоширеніших релігій.
45	Релігійні проблеми сучасної Європи.
46	Основні осі міжрелігійних взаємин в Азії.
47	Релігійні перспективи Африканського континенту.
48	Майбутня доля окремих релігій.
49	Особливості західного і східного релігійного світоглядів.
50	Об'єктивні і суб'єктивні вияви кризових явищ в релігії.
51	Політизація релігії як шлях входження її в сучасне життя.
52	Проблема війни і миру в їх християнському осягненні.
53	Феномен християнського екуменізму.
54	Конфесійне майбутнє християнства.
55	Релігія: єдність в багатоманітті.
56	Національна Церква: природа і функціональність.
57	Релігія і політичне життя України.
58	Національна безпека і діяльність церков України.
59	Зміст релігієзнавчої освіти і виховання.
60	Законодавча база свободи совісті в Україні.

Методичні рекомендації та вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

Важливою формою самостійної роботи студентів в кредитно-модульній системі організації навчального процесу є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у вигляді реферативного дослідження на відповідну тему.

ІНДЗ у вигляді реферативного дослідження.

При виконанні індивідуального навчально-дослідного завдання слід дотримуватись наступних вимог:

Тема ІНДЗ обирається студентом самостійно за погодженням з викладачем. Як правило, тема повинна висвітлювати важливі релігієзнавчі, філософські, методологічні, світоглядні проблеми тощо.

Робота має містити такі складові частини:

План, який розкриває зміст роботи із позначенням сторінок та має містити структурні елементи:

- ✓ вступ (обґрунтування актуальності обраної теми);
- ✓ основну частину;
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних літературних джерел (за вимогами наукового оформлення).

Обсяг роботи має бути в межах 10-15 сторінок комп'ютерного набору або рукописом в залежності від мети дослідження, зі списком літератури.

Усі розділи і підрозділи, що є у плані, повинні бути виділені в тексті заголовками та підзаголовками.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: 20 мм.

Текст у комп'ютерному варіанті виконується шрифтом – Times New Roman, розміром –14, міжрядковий інтервал – 1,5.

Порядковий номер проставляється праворуч у верхньому куті сторінки. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ньому порядковий номер не ставиться. Він проставляється на наступній сторінці і далі за порядком.

Розділи або глави нумеруються арабськими цифрами, а підрозділи або параграфи – цифрою розділу і підрозділу через крапку. Наприклад, якщо розділ буде другим, то він позначається: Розділ 2: ... (далі йде назва розділу), а відповідно перший підрозділ цього розділу: 2.1... (далі йде назва підрозділу) і так далі за порядком до наступного розділу.

Вступ – найважливіший змістовний елемент роботи. Форма його – довільна, але у ньому повинні обов'язково знайти відображення такі питання: обґрунтування вибору теми, оцінка її з точки зору актуальності та важливості, визначення її місця в існуючій науковій проблематиці, оцінка ступеню і характеру розробки теми, зміст наукової проблематики, яку автор вбачає в цій темі, формулювання мети і завдань дослідження.

Основний зміст теми повинен являти собою самостійно виконане дослідження по проблемі, заявленої в назві ІНДЗ, узагальнення існуючої наукової літератури, або методологічну розробку проблеми з вказівкою на її застосування у сфері наукових інтересів автора ІНДЗ.

У **висновку** – повинне даватися коротке резюме того, що викладено в основній частині роботи; висновки, які зроблені з цього викладу, або посилання на методологічне і світоглядне застосування викладеного в ІНДЗ матеріалу.

Список літератури має назву «ЛІТЕРАТУРА», повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно дотримуватись вимог державного стандарту. Кожен бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв творів. Бібліографічні записи повинні мати порядкову нумерацію. Посилання на літературу робляться в тексті з позначенням їх порядкового номера в списку і сторінок через кому в прямокутних дужках. Наприклад: [6, 123], або на декілька підряд сторінок [7, 34-37]. Якщо посилання робиться на ціле джерело без зазначення конкретних сторінок, то вказується лише порядковий номер у списку в прямокутних дужках. Наприклад: [10]. Якщо на декілька джерел, то цифри номеру йдуть через крапку з комою. Наприклад: [10; 15] або [7; 10; 12]. Нижче подані приклади оформлення використаної літератури, яке залежить від виду джерела:

1. Монографія:

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Монографія. К.: Знання України, 2003. – 449 с.

2. Робота в збірнику:

Квіт С. Алгоритм університетського розвитку. Університетська автономія. – К.: 2008. – С. 12–30.

3. Перекладена робота:

Пелікан Я. Ідея університету. Пер. з англ. К.: Дух. і літера. 2009. – 360 с.

4. Журнальна стаття:

Огнев'юк В. О. Суспільство втрачених цінностей // Історія. Філософія. Релігієзнавство. – 2008. – № 3. – С. 7–10.

5. Авторський підручник:

Левківський М.В. Історія педагогіки: підручник / М.В. Левківський. К.: ЦУЛ, 2008. – 360 с.

6. Колективний підручник, або посібник:

Педагогіка вищої школи. Навч. посіб./ З.Н. Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В. Семенова та ін.; За ред.. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

*Зразок оформлення титульного аркуша
індивідуального навчально-дослідного завдання:*

перша сторінка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра філософії

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

з дисципліни “Релігієзнавство”

Студента (студентки)

_____ курсу

Інституту суспільства

Прізвище, ім'я

Київ – 2012

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ з/п	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1	Вибір теми, проблеми, обґрунтування актуальності	3
2	Рівень висвітлення проблеми і пропозиції щодо її вирішення, чітка визначеність щодо власної позиції	12
3	Захист	15
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ:

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	20-30	Відмінно
Достатній	10-19	Добре
Середній	5-9	Задовільно
Низький	4 і менше	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни “Релігієзнавство”.

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Загальна оцінка (кількість балів) складається з відповідної кількості балів з кожної теми, двох модульних контрольних робіт, індивідуального навчально-дослідного завдання, та виконання самостійної роботи.

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР №1	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	МКР №2	ІНДЗ	За шкалою ECTS	
17	1	17	17	25	45	0,5	0,5	0,5	5,5	25	30	90-100	A
												82-89	B
												75-81	C
												69-74	D
												60-68	E
												35-59	FX
												1-34	F

РОЗРАХУНОК РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість одиниць	Кількість рейтингових балів за одну одиницю	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій	8	1	8
2	Відвідування семінарських занять	6	1	6
4	Робота на семінарському занятті (виступ на основі аналітичного дослідження запропонованої літератури та самостійного пошуку інших джерел).	6	10	60
5	Виконання самостійної роботи	6	5	30
6	ІНДЗ	1	30	30
7	Виконання модульної контрольної роботи (МКР)	2	25	50
Підсумковий рейтинговий бал				184
Коефіцієнт перерахунку				1,84

VIII. КРИТЕРІЇ ОЦІНОК ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка	Критерії оцінювання
“Незадовільно” (35-59 балів “FX” (незадовільно з можливістю повторного складання), 1-34 бали “F” (незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу))	Студент має нечіткі уявлення про навчальний предмет, фрагментарно відтворює навчальний матеріал.
“Задовільно” (69-74 бали “D” (задовільно), 60-68 балів “E” (достатньо))	Студент розуміє причинно-наслідкові зв’язки між історичними релігійними подіями, орієнтується у навчальному матеріалі, відтворює його з несуттєвими помилками, вміє використовувати одержані знання для розв’язування задач за зразком, здатен застосовувати теоретичні знання та практичні вміння у професійній діяльності.
“Добре” (82-89 балів “B” (дуже добре), 75-81 бал “C” (добре))	Студент вільно орієнтується у навчальному матеріалі, логічно його відтворює та застосовує у стандартних ситуаціях, критично оцінює релігійні явища, вміє робити аргументовані висновки, здатен застосовувати теоретичні знання та практичні вміння у професійній діяльності.
“Відмінно” (90-100 балів “A”)	Знання студента є системними та міцними, він здатен використовувати їх у нестандартних ситуаціях, розуміє теоретико-методологічні засади релігієзнавства, аналізує та систематизує релігійні факти, виявляє творчі здібності, вміє формулювати й вирішувати проблемні питання, здатен застосовувати теоретичні знання та практичні вміння у професійній діяльності.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Програма з релігієзнавства.
2. Джерельна база: список літератури для обов’язкового та додаткового опрацювання. Зазначена література є в різних бібліотеках: університету, бібліотеках м. Києва, бібліотеці кафедри та викладача.

Х. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Завдання, предмет та об'єкт академічного релігієзнавства.
2. Релігієзнавство як галузь богословського, філософського та гуманітарного знання.
3. Дисциплінарна структура релігієзнавства (філософія релігії, феноменологія релігії, соціологія релігії, психологія релігії, історія та географія релігії).
4. Релігієзнавство як навчальна дисципліна.
5. Понятійно-категоріальний апарат релігієзнавства.
6. Герменевтичний аспект релігієзнавства.
7. Релігієзнавство і теологія.
8. Принципи академічного релігієзнавства (об'єктивності, історизму, дуальності і загальнолюдськості) як гносеологічні феномени.
9. Зміна парадигм методологічного мислення в релігієзнавстві.
10. Сутність і визначення феномену релігії.
11. Структура релігії і закономірності її змін.
12. Витоки релігії: багатоманіття їх концептуального визначення.
13. Ідея подвійності світу - головна риса релігійної свідомості.
14. Істини буття Бога в релігії. Докази буття Бога.
15. Питання походження світу в релігії.
16. Релігійне витлумачення людини.
17. Есхатологічна перспектива світу.
18. Проблема можливості пізнання релігії.
19. Релігія як знання.
20. Поняття релігійної істини.
21. Проблема богопізнання.
22. Відображальне відношення і власний зміст релігійного феномену.
23. Релігійні переживання.
24. Релігійний досвід і його типи.

25. Релігійна віра: природа, вияви, структура.
26. Релігійна діяльність: сутність та форми вияву.
27. Особливості інтелектуальної діяльності в релігії.
28. Культова діяльність в її праксеологічному вимірі.
29. Культова особливість як основа конфесійної диференціації.
30. Сенс буття людини у світі. Вчення про спокуту і спасіння.
31. Інституалізація релігії. Типологія релігійних інституцій.
32. Аксиологічний статус релігії.
33. Природа і особливості світських релігій.
34. Функціональність як сутнісна характеристика релігії.
35. Функції релігії та її роль у житті людини і суспільства.
36. Плюралізм поглядів на характер і природу релігії в сучасному релігієзнавстві.
37. Проблема періодизації історії релігії і її типологізація.
38. Загальні закономірності еволюції релігії.
39. Закономірності релігійного процесу в Україні.
40. Час та умови виникнення вірувань.
41. Чуттєво-надчуттєві вірування.
42. Демоністичні вірування.
43. Первісні вірування, міфологія, світогляд.
44. Родоплемінні культури: природи, тотемізм, астральні, землеробські, духів предків, шаманізм.
45. Язичництво, його характерні риси, особливості прояву та основні різновиди.
46. Історичне підґрунтя виникнення етнічних релігій.
47. Народні релігії.
48. Національні або етнодержавні релігії.
49. Різновиди етнічних релігій.
50. Зороастризм та його різновидності.

51. Еволюція релігії Стародавньої Індії (ведизм, брахманізм, джайнізм, буддизм, індуїзм, сикхізм).
52. Індуїзм як головна національна релігія Індії: особливості віровчення та культу, основні напрями.
53. Національні релігії Китаю (конфуціанство, даосизм): історія і сучасність.
54. Синтоїзм – національна релігія Японії: історія, міфологія, особливості віровчення та культу.
55. Іудаїзм як національна релігія
56. Особливості світових релігій.
57. Буддизм, християнство та іслам.
58. Буддизм, особливості його віровчення та культу. Ідеологія і місце в сучасному світі.
59. Дзен-буддизм та ламаїзм – особливі різновиди історичної еволюції буддизму.
60. Особливості буддизму хінаяни та махаяни. Філософія буддизму.
61. Біблія як священна книга християнства.
62. Засади християнського віровчення.
63. Християнська моральна доктрина.
64. Культ в системі християнської релігії.
65. Іслам та його основні напрями (сунізм, шиїзм).
66. Іслам у житті арабо-мусульманського світу: історія і сучасність.
67. Калам і суфізм як спекулятивна теологія та містичне богослов'я ісламу.
68. Шаріат і класичне мусульманське право.
69. Коран і Сунна як Святе Письмо та Святий Переказ ісламу.
70. Релігія як галузь духовної культури людства.
71. Особливості релігії як морального чинника. Етичні виміри релігії.
72. Релігійна мораль. Особливості моральних концепцій різних типів релігії.
73. Оновлення морально-етичного вчення сучасних релігій.
74. Структурний і функціональний рівень взаємовпливу релігії і політики.

75. Держава і церква: основні моделі взаємодії.
76. Природа громадянської релігії.
77. Освіта і релігія. Релігійна освіта. Наука і релігія.
78. Філософія і релігія: філософія релігії, релігійна філософія.
79. Релігійна (богословська та богослужебна) література.
80. Релігія в мистецтві і мистецтво в релігії.
81. Архітектура і релігія. Церковна архітектура та храмове будівництво.
82. Секуляризація і секулярні процеси сучасності.
83. Натуралістичні міфи і феномен нової білярелігійної свідомості.
84. Дохристиянські вірування на українських теренах.
85. Українське язичництво.
86. Прийняття і поширення християнства в Україні.
87. Релігія і Церква в тоталітарну добу.
88. Багатоконфесійність України. Міжконфесійні колізії.
89. Кризові явища в сучасному релігійному житті.
90. Глобальні проблеми сучасності в їх релігійному витлумаченні і розв'язанні.
91. Міжконфесійні відносини у світі. Проблема християнського екуменізму.
92. Етноконфесійна ситуація в Україні.
93. Становлення національних церков як складова національного відродження.
94. Релігійний чинник в контексті політичного життя України.
95. Джерела та головні форми вільнодумства.
96. Вільнодумство як традиційне явище духовного життя.
97. Свобода релігії, свобода віросповідання, свобода в релігії.
98. Свобода совісті й толерантність.
99. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви.
100. Законодавче закріплення свободи совісті в Україні.

XI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Релігія в цілому. Релігії світу: підручники, вступні тексти, рекомендовані у першу чергу:

1. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
2. Васильев Л. История религий Востока. – М., 1983, 1988.
3. Иллюстрированная история религий. В 2-х тт. – М., 1992.
4. Павлов С., Мензенцев К., Любцева О. Географія релігій. – К., 1998.
5. Религиозные традиции мира. В 2-х тт. – М., 1996.
6. Религиоведение: социология и психология религии (Самыгин С. и др.) – Ростов-на-Дону, 1996
7. Торчинов Е. Религии мира. Опыт запредельного. Трансперсональные состояния и психотехника. – СПб., 1998.
8. Мень А. История религии в поисках пути, истины и жизни. В 7-ми тт. – М.: Слово, 1991–1994.
9. Токарев С. Религия в истории народов мира. – М., 1986.
10. Элиаде, Мирча. Трактат по истории религии. Т. I, II. – СПб., 1999.
11. Фишер, Мэри Пэт. Живые религии. (пер. с англ.). – М., 1997.

Існуючі підручники для додаткового користування:

12. Аляев Г. та ін. Лекції з релігієзнавства. – К., 1996.
13. Ганджа В. Религиоведение. – М., 1994.
14. Історія релігії в Україні. Підручник. – К., 1999.
15. Калінін Ю., Лубський В. Релігієзнавство. – К., 1996.
16. Лубський В. Релігієзнавство. – К., 1997.
17. Малерб М. Религии человечества. – М.-СПб., 1997.
18. Ерышев А. Религиоведение. – К., 1999.
19. Основы религиоведения (под ред. И. Яблокова). – М., 1994, 1998.
20. Радугин А.А. Введение в религиоведение. – М., 1996.

21. Религиоведение (под ред. И. Яблокова). – М., 1998.
22. Релігієзнавство (за ред. С.А. Бублика). – К., 1998.
23. Релігієзнавство – К., 2000.

Рекомендовані монографії:

Історія релігій:

24. Мень А. История религии. В 2-х тт. – М., 1999.
25. Токарев С. Ранние формы религии. – М., 1990.
26. Происхождение богов. – М., 1990.

**Філософське, соціологічне, психологічне, культурологічне
дослідження релігії:**

27. Угринович Д.М. Введение в религиоведение. – М., 1985.
28. Угринович Д.М. Психология религии. – М., 1986.
29. Яблоков И. Социология религии. – М., 1986.
30. Ганджа В. Социология религии. – М., 1996.
31. Левада Ю. Социальная природа религии. – М., 1965.
32. Лобовик Б.А. Религиозное сознание и его особенности. – К., 1986.
33. Боголюбов Н. Философия религии. – К., 1915.
34. Кимелев Ю.А. Современная западная философия религии. – М., 1989.
35. Релігієзнавство: предмет, структура, методологія. – К., 1996.
36. Итс Рудольф. Шепот Земли и молчание Неба. – М., 1990.
37. Лукач, Йозеф. Пути богов. – М., 1984.
38. Сухов А. Философские проблемы происхождения религии. – М., 1967.
39. Филипович Л. Етнологія релігії. – К., 2000.
40. Пупар П. Церковь и культура. – М., 1993.

Класики світової релігієзнавчої думки:

А. Хрестоматії та антології:

41. Класики мирового религиоведения. Антология. – М., 1998.
42. Історія світової релігієзнавчої думки: Хрестоматія. (Лубський В.І. та ін.). – К., 1999.
43. Религия и общество. Хрестоматия по социологии религии. Сост. В.И. Ганджа, Е.Д. Руткевич. – М., 1996.
44. Сумерки богов. – М., 1990.
45. Мистика. Религия. Наука. М., 1998.

Б. Окремі видання:

46. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К., 1994.
47. Вебер М. Избранное. Образ общества. – М., 1994.
48. Гегель Г.-В.-Ф. Философия религии. В 2-х тт. – М., 1975–1976.
49. Джеймс Е. Многообразие религиозного опыта. – М., 1993.
50. Дюркгейм Э. Элементарные формы религиозной жизни. В кн.: Мистика. Религия. Наука. М., 1998.
51. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. – М., 1930.
52. Лукач Й. Пути богов. – М., 1984.
53. Малиновский Б. Магия, наука, религия. – М., 1998.
54. Мень А. История религии. – М., 1991. – Т.1.
55. Тайлор Э.Б. Первобытная культура. – М., 1989.
56. Фейербах Л. Сущность христианства. В кн.: Избранные произведения. В 2-х тт. – Т. 2. – М., 1955.
57. Фейербах Л. Лекции о сущности религии. В кн.: Избранные произведения. В 2-х тт. – Т. 2. – М., 1955.
58. Фрезер Д. Золотая ветвь. – М., 1983.
59. Фрезер Д. Фольклор в Ветхом Завете. – М., 1989.
60. Фрейд З. Тотем и табу. Психология первобытной культуры и религии. – СПб., 1997.

61. Фрейд З. Будущее одной иллюзии. В кн.: Сумерки богов. – М., 1990.
62. Фром Э. Психоанализ и религия. В кн.: Сумерки богов. – М., 1990.
63. Шарден, Тейяр де. Феномен человека. – М., 1987.
64. Шлейермахер Ф. Речи о религии. Монологи. – М.-К., 1994.
65. Элиаде, Мирча. Священное и мирское. – М., 1994.

Священні та віросповідні тексти:

66. Біблія або Книги Святого Письма й Нового Заповіту. Вид. United Bible Societies, 1991. (можливі інші видання).
67. Коран. (пер. Г.С. Саблукова). М., Дом Бируни, 1990; (пер. акад. Ю.І. Крачковського), – М.: Наука, 1990.
68. Талмуд. Мишна и Тосефта. (пер. Н. Преферковича). – СПб., 1899-1904. Т. 1–6.

Антології священних текстів різних релігій:

69. Всемирное писание. Сравнительная антология священных текстов. – М.: Терра – Республика, 2001.
70. Элиаде, Мирча. Священные тексты народов мира. – М., 1998.